

9.12.2003

2170/4/03

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

VIIVÄSTYS TYÖTTÖMYYSTURVA-ASIOIDEN KÄSITTELYSSÄ

1

KANTELU

A arvosteli 24.2.2003 saapuneessa kirjeessään vakuutusosoikeutta vuosia 2000 ja 2001 koskeneiden työttömyysturva-asioidensa käsittelyn viipymisestä.

A kertoi tiedustelleensa vakuutusosoikeudesta puhelimitse valitustensa mahdollista ratkaisuaikajankohtaa. Ensimmäiseen tiedusteluun keväällä 2002 oli hänen mukaansa vastattu, että asiasta päätetään saman vuoden kesäkuussa. Syyskuussa A:lle oli kuitenkin vastattu, että päätös tulee marraskuussa 2002. Helmikuussa 2003 valitusten käsittely oli kuitenkin ollut edelleen kesken.

3

RATKAISU

3.1

Asian käsittelyn kestosta

Perustuslain 21 §:n 1 momentin perusteella jokaisella on oikeus saada asiansa tuomioistuimessa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä. Asian viivytyksetön käsittely on siten eräs keskeisistä oikeusturvan takeista.

Yksittäisen virkamiehen velvollisuudesta virkatehtävien viivytyksettömään hoitamiseen säädetään valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentissa.

Nyt puheena olevat valitus asiat olivat tulleet vakuutusosoikeudessa vireille 27.7. ja 27.11.2001. Vastineiden, lausuntojen ja vastaselitysten hankkimisen jälkeen asiakirjat - mukaan lukien esittelymuistiot ja päätösehdotukset - oli 28.10.2002 jätetty jaostolle.

Käsittelyn tämän jälkeisistä vaiheista kertoi 3. osastolla A:n asioita ratkaistaessa puheenjohtajana toiminut vakuutusosoikeustuomari B muun muassa, että asiakirjojen niin sanotun maallikkojäsenkierron kuluessa eräs jäsenistä oli katsonut olevansa asiassa esteellinen. Asiakirjojen palaututtua B:lle marraskuun loppupuolella 2002 ja hänen todettua em. esteellisyytilanteen A:n asiat oli erotettu muista istuttavista asioista. Käytäntönä on B:n mukaan

ollut, että mainitun maallikkojäsenen esteellisyyden takia puheena olevan kaltaisia asioita on kerätty ja varajäsen kutsuttu istuntoon hänen tilalleen.

A:n valitukseen on annettu ratkaisu 3.11.2003.

Ensiksi vireille tulleen asian käsitteleminen oli siten kestänyt yli 2 vuotta 3 kuukautta ja toisenkin lähes 2 vuotta. Vakuutusosoikeuden lausunnon mukaan kaikkien vakuutusosoikeudessa vuonna 2002 ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli lähes 14 kuukautta. Kuluvan vuoden aikana keskimääräinen käsittelyaika on jonkin verran lyhentynyt ollen 12,7 kuukautta. Nyt puheena olevissa eli työttömyysturva-asioissa keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2002 13,7 kuukautta ja kuluvana vuonna noin 13 kuukautta.

A:n valitusasioiden käsittelyajat - ensimmäisessä yli 27 kuukautta ja toisessakin noin 24 kuukautta - ovat olleet olennaisesti pidemmät kuin vastaavissa asioissa keskimäärin, ensimmäisen osalta peräti kaksinkertainen.

Asian käsittelyjärjestykseen vakuutusosoikeudessa oli osaltaan vaikuttanut tavanomaisessa ratkaisukokoonpanossa ilmennyt esteellisyys. Vakiintuneen käytännön mukaisesti nytkin oli toimittu niin, että asioita - mukaan lukien A:n asiat - oli kerätty, ja esteellisen jäsenen varajäsen oli kutsuttu istuntoon. Vaikka vakuutusosoikeudessa oli käsitykseni mukaan sinänsä menetelty moitteettomasti tuomioistuimen ratkaisukokoonpanon riippumattomuuden turvaamiseksi, tämä ei kuitenkaan vielä selitä sitä, miksi juuri A:n valitusten käsittely oli kokonaisuudessaan kestänyt näin kauan.

B on kertonut A:n asioiden jääneen pois mainituista esteettömän kokoonpanon istunnoista ja ilmoittanut ottavansa vastuun siitä, että näin oli tapahtunut. Asioiden viipymisen huomattavasti yli keskimääräisten käsittelyaikojen ei siten ole edes väitetty johtuneen esimerkiksi vakuutusosoikeuden yleisesti vaikeaksi tiedetystä juttutilanteesta, nyt puheena olevien juttujen vaativuudesta tai muustakaan poikkeuksellisesta luonteesta eikä siitä, että esteettömän kokoonpanon aikaansaamisessa - jo olemassa oleva varajäsenjärjestelmä huomioon ottaen - olisi ylipäättään ollut vaikeuksia. Sinänsä tuomioistuimen käytännön työskentelyn järjestämistä koskeva kysymys tarkoituksenmukaisuuskysymykseksi luonnehdittavissa olevaa juttujen keräämistä kukaan ei välttämättä voida pitää hyväksyttävänä, mikäli yksittäisen asian käsittely pelkästään sen johdosta viivästyy.

Koska asiassa ei siten ole esitetty hyväksyttävää syytä sille, miksi A:n asioita ei ollut aiemmin käsitelty, katson vakuutusosoikeuden aiheetta viivytelleen asiassa ja siten menetelleen perustuslain 21 §:n vastaisesti.

Viivytykseen on käsitykseni mukaan johtanut ensi sijassa vakuutusosoikeustuomari B:n menettely. Hän on myös itse ilmoittanut ottavansa vastuun asiasta. Vaikkei minulla ole aihetta epäillä, että hänen menettelynsä olisi ollut tahallista, hän on kuitenkin käsitykseni mukaan menetellyt huolimattomasti laiminlyödessään asioiden saattamisen ajoissa esteettömän kokoonpanon ratkaistavaksi sen

jälkeen, kun hän oli asiakirjojen maallikkojäsenkierron jälkeen erottanut A:n asiat muista tavanomaisen kokoonpanon käsittelemistä jutuista erään jäsenen esteellisyyden vuoksi. Hän on näin huolimattomuudesta rikkonut valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin asettaman velvollisuuden tehtävien viivytyksettömään hoitamiseen.

Vakuutusoikeuden kaikkien asioiden yleisen keskimääräisen käsittelyajan mutta ennen muuta myös työttömyysturva-asioiden keskimääräisen käsittelyajan huomattava ylittyminen huomioon ottaen B:n menettelyä voidaan mielestäni pitää erityisen moitittavana.

3.2

Käsittelyaika-arvion esittämisestä

Vakuutusoikeuden lausunnossa on selostettu muun muassa vakuutusoikeuden 20.3.2000 vahvistettujen tiedotusohjeiden mukaisia käsittelyaika-arvioihin liittyviä menettelytapoja. Arviot perustuvat keskimääräiseen käsittelyaikaan tai jutun vaihetietoihin, joiden perusteella voidaan arvioida, milloin juttu aikaisintaan voi tulla istuntoon. Vakuutusoikeudessa ei ole kyetty selvittämään, kuka A:n kertomia arvioita mahdollisesti oli esittänyt.

Käsitykseni mukaan käsittelyaika-arvion esittämisestä ei ole hallintolainkäytössä, toisin kuin yleisten tuomioistuinten osalta, erikseen säädetty. Velvollisuus vastata käsittelyaikaa koskevaan tiedusteluun voidaan kuitenkin johtaa perusoikeutena turvatusta hyvän hallinnon ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin yleisestä periaatteesta sekä siihen liittyvästä palveluperiaatteesta ja edelleen valtion virkamieslain 14 §:ään nojautuvasta hyvästä virkamiestavasta.

Saamani selvityksen perusteella katson, että vakuutusoikeuden toimintatavat tässä suhteessa ovat sinänsä yleisellä tasolla asianmukaiset. Mitä tulee nyt puheena oleviin yksittäistapauksiin, totean, että A ei ole kirjoituksessaan yksilöinyt, kenelle hän kulloinkin oli tiedustelunsa esittänyt, eli oliko kyseessä esimerkiksi ollut kirjaamohenkilökuntaan kuuluva taho, asiaa valmisteleva notaari vai asian esittelijä. Tämän vuoksi asiaa ei ole kyetty enemmälti jälkikäteen selvittämään.

Mitä muutoin tulee puhelimitse käytyihin kahdenkeskisiin keskusteluihin, totean, ettei niiden sisällön - tai muukaan - jälkikäteen selvittäminen ole käytettävissä olevan aineiston perusteella mahdollista. Tämän vuoksi katson, etten voi enemmälti ottaa kantaa A:n kirjoituksessaan esittämään käsitykseen hänelle puhelimesta annettujen vastausten sävystä.

Edellä mainituista syistä kirjoitus ei tältä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan vakuutusosikeustuomari B:lle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.1 selostetusta lainvastaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen päätöksestäni. Samalla lähetän jäljennöksen päätöksestäni tiedoksi myös vakuutusosikeudelle.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan ohessa.